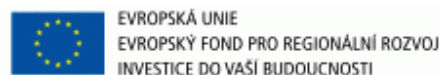

„Vyhodnocení ekonomických efektů a nastavení podmínek programů podpory Inovace, Spolupráce a Potenciál OPPI“

Zkrácená verze závěrečné zprávy

Praha, 29. dubna 2011

Autoři dokumentu:

Mgr. Lenka Brown – vedoucí řešitelského týmu

Kamil Valica, M.A. – metodik projektu, koordinátor hodnocení úkolu 1

PhDr. Martin Dohnal, PhD. – člen řešitelského týmu, úkol 1 a 2

Bc. Petra Chvatíková – členka řešitelského týmu, úkol 2

Mgr. Roman Pazderník – člen řešitelského týmu, úkol 1

Obsah

1	Úvod	4
2	Syntéza hlavních zjištění a doporučení pro další realizaci OPPI	5
2.1	Syntéza a doporučení vyplývající z výsledků hodnocení ekonomických dopadů programů podpory	5
2.1.1	<i>Program podpory Inovace</i>	5
2.1.2	<i>Program podpory Spolupráce</i>	9
2.1.3	<i>Program podpory Potenciál</i>	14
2.2	Doporučení vyplývající z výsledků hodnocení podmínek účasti v programech podpory	18
2.2.1	<i>Program podpory Inovace</i>	18
2.2.2	<i>Program podpory Spolupráce</i>	18
2.2.3	<i>Program podpory Potenciál</i>	19
3	Syntéza hlavních závěrů a doporučení pro příští programové období 2014+	20
3.1	Doporučení vyplývající z výsledků hodnocení ekonomických dopadů programů podpory	20
3.1.1	<i>Program podpory Inovace</i>	20
3.1.2	<i>Program podpory Spolupráce</i>	20
3.1.3	<i>Program podpory Potenciál</i>	20
3.2	Doporučení vyplývající z výsledků hodnocení podmínek účasti v programech podpory	20
3.2.1	<i>Program podpory Inovace</i>	20
3.2.2	<i>Program podpory Spolupráce</i>	21
3.2.3	<i>Program podpory Potenciál</i>	21

1 Úvod

Tato zpráva byla zpracována jako jeden z výstupů řešení evaluačního projektu „Vyhodnocení ekonomických efektů a nastavení podmínek programů podpory Inovace, Potenciál a Spolupráce OPPI“ realizovaného v průběhu pěti týdnů v období březen – duben 2011 společností DHV CR, spol. s r. o.

Projekt „Vyhodnocení ekonomických efektů a nastavení podmínek programů podpory Inovace, Potenciál a Spolupráce OPPI“ měl dva hlavní cíle.

Prvním z nich bylo zhodnocení ekonomických dopadů podpory poskytované v rámci programů podpory Inovace, Potenciál a Spolupráce OPPI. Druhým úkolem bylo zhodnotit nastavení podmínek účasti v těchto programech podpory, a to zejména s ohledem na zkušenosti příjemců této podpory.

Při realizaci této zakázky byla využita celá řada evaluačních metod kombinujících dotazníkovou šetření mezi žadateli, mezi příjemci a mezi externími hodnotiteli se strukturovanými rozhovory se zástupci příjemců, se zástupci řídicího orgánu OPPI a zprostředkujícího subjektu OPPI a dále také se zástupci konzultačních společností zaměřujících se ve své konzultační činnosti právě na zpracování a administraci žádostí předkládaných do OPPI. Byly rovněž využity podnikové ukazatele podpořených podniků a srovnávacích skupin, na nichž byla provedena podniková analýza a kontrafaktuální evaluace dopadu. Dále byly závěry studie konzultovány s předními odborníky na jednotlivé oblasti, na něž jsou analyzované programy podpory zaměřeny.

Všem subjektům a osobám, které byly zapojeny do realizace tohoto projektu, velmi děkujeme za poskytnuté informace, bez nichž by realizace tohoto projektu nebyla možná.

2 Syntéza hlavních zjištění a doporučení pro další realizaci OPPI

Na základě vyhodnocení obou evaluačních úkolů byly formulovány hlavní závěry a/nebo doporučení pro další realizaci OPPI. Jednotlivé závěry a doporučení jsou rozděleny podle úkolů, z jejichž řešení vyplývají. Jednotlivá doporučení jsou rozdělena podle úkolů, z jejichž řešení vyplývají, a dále podle jednotlivých analyzovaných programů podpory OPPI.

2.1 Syntéza a doporučení vyplývající z výsledků hodnocení ekonomických dopadů programů podpory

Doporučení

- Vyhodnocovat pravidelně pomocí podnikových ukazatelů ekonomické efekty programů podpory Inovace a Potenciál, a to prostřednictvím podnikové analýzy a kontrafaktuální evaluace dopadu. První takové hodnocení provést v listopadu a prosinci roku 2011 na základě časové řady ukazatelů za roky 2007 až 2010. Další taková hodnocení provádět ve stejném období následujících let vždy na základě časové řady ukazatelů za roky 2007 až rok n-1.

Tento typ hodnocení pomůže zhodnotit na základě spolehlivých kvantitativních dat, do jaké míry dotace pomáhají podpořeným podnikům v delším časovém horizontu než první a druhý rok, kdy bylo možno efekty sledovat v rámci tohoto hodnocení.

2.1.1 Program podpory Inovace

Vlivy investic na diverzifikaci a kvalitu produkce v podpořených podnicích

Diverzifikace produkce

Program podpory Inovace má reálný mírný vliv na diverzifikaci výroby. Většina dotazovaných (91 %) totiž zavedla nové produkty, jejichž zastoupení na celkových tržbách má vzestupnou tendenci (12 % v roce 2009 a 14 % v roce 2010).

Kvalita produkce

Projekty přispěly ke zvýšení kvality výrob podpořených podniků. Projekt ve většině případů přispěl ke snížení produkce zmetků (61 %) a ke zvýšení kvality produktů přispěl v 74 %. V 52 % případů došlo ke zvýšení jakostní třídy, v 9 % k získání certifikátu kvality.

Vlivy investic na zaměstnanost a rozvoj lidských zdrojů v podpořených podnicích

Vliv podpory na zaměstnanost se projevil s ohledem na vlivy hospodářské krize spíše v defenzivní rovině.

Co se týče skupiny Inovace-08, místo předpokládaného nárůstu pracovních míst zjišťujeme sice ve sledovaném období snižování stavu zaměstnanosti, nicméně podniky s podporou udržely zaměstnanost oproti podnikům bez podpory v podstatě nezměněnou a v následujícím roce snížily stavy jen velmi mírně.

Podpořené podniky skupiny Inovace-09 dokázaly v prostředí zhroucení poptávky zareagovat velmi efektivně. Významně snížily osobní náklady, avšak udržely si více zaměstnanců než ostatní podniky. Svoji roli sehrálo silné nasazení zkrácených úvazků, které je mnohem výraznější než v podnicích bez podpory.

Investice přispěly dle dotazníkového šetření ke vzniku pracovních míst ve 43 % případů. Investice zároveň vyžadují v rozsahu 64 % potřebu dalšího zaškolení stávajících zaměstnanců příjemce.

Přímé ekonomické vlivy na podpořené podniky (efektivita výroby, výrobní kapacita, dodavatelsko-odběratelské vztahy, tržby a podíl na trhu, konkurenceschopnost)

Výrobní kapacita

Výrobní kapacita stoupla díky investici v průměru o 25 %. Objem výroby v roce 2010 byl v průměru o 24 % vyšší oproti roku, který předcházela realizaci projektu. Tento růst lze na základě kvalitativních dat přitom přičítat v průměru z 30 % realizovaným projektům.

Efektivita výroby

Kvantitativní analýza prokázala pozitivní vlivy poskytnuté podpory. Podniky s podporou ve skupině Inovace-08 byly v oblasti efektivity v roce 2007 v nepříznivém postavení vůči srovnávací skupině. Pokles se však v roce 2008 zastavil a v roce 2009 již podpořené podniky dokázaly svoji efektivitu udržet. Výsledkem je výrazné zmenšení mezery produktivity mezi oběma skupinami podniků. Ještě pozitivnější obrázek poskytuje rentabilita tržeb – v roce 2009 se na rozdíl od podniků bez podpory dokázaly podpořené podniky udržet v černých číslech.

U skupiny Inovace-09 odráží efektivita výrobních vstupů rozdílné produkční funkce oproti srovnávací skupině - podniky s podporou výrazně více využívají práci. Celkově je efektivita podpořených podniků s určitými výjimkami (rok 2008) mírně vyšší. Rentabilita tržeb se po celé období vyvíjela pro podpořené podniky výrazně příznivěji.

Celkové hodnocení změny efektivity ze strany podniků odpovídá výsledkům kvantitativní analýzy – pozitivní vliv na celkové náklady produkce potvrdilo 65 % respondentů. V kvalitativním hodnocení zdůrazňují respondenti oproti kvantitativnímu hodnocení především úspory ve využití lidské práce.

Co se týče časové efektivity, tak s vlivem projektu na časové úspory nezbytné k výrobě daného produktu souhlasilo 87 % respondentů. K úspoře času potřebného k výrobě produktu dotčeného investicí došlo nejčastěji v rozsahu 10-20 %. Průměrná úspora času dosahuje přitom 22 %.

Přístup na trh, vývoj dodavatelsko-odběratelských vztahů a zahraničně-obchodních vztahů

U jednotlivých skupin příjemců docházelo k nárůstu odběratelů o 5-7, popřípadě 10-12 % v každém roce. Naopak u jedné ze skupin dochází k poklesu počtu dodavatelů, což zřejmě signalizuje změnu dodavatelských vztahů.

Struktura tržeb zůstala u skupiny INOVACE-09 velmi stabilní. Je pravděpodobné, že investice pomohly podpořeným podnikům udržet si své postavení na trhu a zachovat stabilní strukturu tržeb. Podpořené podniky skupiny INOVACE-09 nalézají hlavní odbytv své produkce na českém trhu. Skupinu INOVACE-08 nelze z hlediska tržeb vzhledem k problematické výpovědní hodnotě získaných dat hodnotit.

Tržby a podíl na trhu

Vývoj v jednotlivých skupinách příjemců byl odlišný. U skupiny Inovace-08 dokázaly v roce 2009 podniky s podporou pokles tržeb zbrzdít. Výsledkem je převzetí 4 % na společném hypotetickém trhu od podniků ve srovnávací skupině. Ve skupině Inovace-09 se vyvíjely tržby obou skupin podniků naprosto identicky, stejný zůstal i podíl na hypotetickém společném trhu.

Konkurenceschopnost

Vlivy podpory na konkurenceschopnost podniků byly potvrzeny v obou skupinách příjemců. V případě skupiny INOVACE-08 stabilizovaly podniky s podporou po propadu konkurenceschopnosti v roce 2008 (T1) výrazně svoji nákladovou strukturu. V roce 2009 (T2) pak udržely z pohledu zisku kladnou nulu. Kromě produktivity práce pak v podstatě všechny ukazatele konkurenceschopnosti ukazují, že podpořené podniky dokázaly v tomto roce svoji někdejší výhodu získat zpět.

V případě skupiny INOVACE-09 podniky s podporou výrazně posílily svoji relativní konkurenceschopnost v roce T1 (2009). Dokázaly zastavit nebo přímo zvrátit pokles ukazatelů, který se projevil v roce 2008 (T0). Velmi pozitivně se vyvíjela mzdová produktivita, ve které v tomto roce podpořené podniky předčily srovnávací skupinu.

Podle dotazníkového šetření se 61 % podniků podařilo získat konkurenční výhodu, 35 % se podařilo udržet krok s konkurencí.

Mezi hlavní přínosy z hlediska konkurenceschopnosti identifikovali respondenti zejména snížení cen výrobků/služeb (48 % respondentů). Zvýšení kvality uvádí (77 % respondentů). Změnu vlastností výrobků/služeb uvádí drtivá většina respondentů. Zavedení nové řady výrobků uvádí 90 % respondentů. Zlepšení zákaznického servisu uvádí 66 % respondentů a 75 % z nich potvrzuje získání nových trhů, především na území České republiky a v rámci Evropy.

Vlivy investic na urychlení rozvoje podpořených podniků

Vliv investic na urychlení rozvoje podpořených podniků je významný především u aktivity Inovační projekt. Bez dotace by nebylo 87 % projektů realizováno dle výsledků dotazníkového šetření ve stávajícím rozsahu. Většina respondentů by v případě nezískání dotace odložila realizaci projektu o rok, nebo dva. Omezil by se i rozsah investic do nových technologií (v 52 %). Díky pozitivním vlivům dotace bylo možné investovat zpětně

ze zisků plynoucích z tržeb do podniku (64 % dotazovaných).

V případě skupiny 17 příjemců dotace z projektů podpořených z programu INOVACE – Projekt na ochranu práv průmyslového vlastnictví byly odpovědi odlišné. Většina respondentů by projekt realizovala i bez získání dotace v polovičním, tři čtvrtinovém nebo stejném rozsahu (v každém z těchto případů – 24 %). Vliv dotace na odložení časové realizace projektu také není markantní, většina příjemců by projekt realizovala ve stejném roce, maximálně o rok později.

Polostrukturované rozhovory (2) ukazují, že získaná dotace umožnila podstatným způsobem zvýšit kapacitu, efektivitu a kvantitu produkce. Důsledky na rozvoj podniku v podobě expanze na nové trhy byl u navštívených podniků neoddiskutovatelný.

Jednoznačně prokázání expanze na nové trhy vedlo v případě obou podniků ke zvýšení tržeb, explicitně deklarovaného příjemci v případě obou rozhovorů. Tyto prostředky mohou být následně případně využity pro další rozvoj podpořených podniků.

Vlivy investic na sociální a ekologickou odpovědnost podpořených podniků a na tržní prostředí

Interní sociální zodpovědnost podniků

Podniky s podporou ve skupině Inovace-08 prokázaly – zejména v krizovém roce 2009 – mnohem větší flexibilitu mezd směrem dolů. Roli mohlo sehrát i zapojení nástroje částečných úvazků.

Velkou výhodou podpořených podniků ve skupině Inovace-09 je výrazná flexibilita osobních nákladů. Ta je o to důležitější, že výroba těchto podniků se o práci opírá ve větším rozsahu. Za sledované období zaznamenaly mzdy v podpořených podnicích méně než poloviční růst oproti srovnávací skupině podniků. V roce propadu výkonů dokázaly tyto podniky mzdy dokonce snížit. To je i jedním z důvodů, proč tyto podniky dokázaly udržet významně vyšší zaměstnanost.

Dle odpovědí respondentů vedla získaná dotace v převažující míře případů ke zlepšení pracovního prostředí (57 %). Ve ¼ odpovědí se jednalo o investice do zvýšení pohodlí zaměstnanců (materiální vybavení pracoviště), v ostatních případech se jednalo o zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP).

Externí sociální zodpovědnost podniků

Díky obdržené dotaci podpořené podniky více podporovaly především úpravu okolí firmy, v menší míře občanskou vybavenost místní komunity, případně veřejné instituce nebo nestátní neziskové organizace.

Ekologická zodpovědnost podniků

Realizovaný projekt umožnil především snížení odpadovosti (52 % případů), a dále snížení hlučnosti (48 %). Ne zcela zanedbatelný byl též vliv na snížení emisí a získání certifikátu ISO.

Tržní prostředí

Na základě zjištění celé analýzy se lze domnívat, že v podpořených podnicích byly

nastartovány pozitivní změny, které pomohly zvýšit výrobní kapacitu. Toto zvýšení se pak většinou promítlo do zvýšení objemu výroby. Výrobní kapacita u podpořených podniků stoupla a objem výroby v roce 2010 byl výrazně vyšší oproti roku, který předcházel realizaci projektu. Tento růst lze na základě kvalitativních dat alespoň zčásti přičítat v průměru z 30 % realizovaným projektům.

Na druhou stranu se lze domnívat, že pozitivní vývoj podpořených podniků bude motivovat nepodpořené podniky k dalším investicím a celkově povede k dalšímu rozvoji konkurenčního prostředí.

Realizované investice mají patrně další dopady na tržní prostředí. U jedné ze skupin příjemců dochází k poklesu počtu dodavatelů, což zřejmě signalizuje změnu dodavatelských vztahů.

2.1.2 Program podpory Spolupráce

Vlivy investic na diverzifikaci a kvalitu produkce v podpořených podnicích

Diverzifikace produkce

Účast podniků na aktivitách podporovaných klastrů vedla téměř v polovině případů k zavedení nových produktů, které v letech 2009 a 2010 představovaly shodně 14 % celkových tržeb podniků. Lze proto tvrdit, že díky účasti na klastru dochází reálně k částečné diverzifikaci produkce.

Konkrétní opatření v oblasti inovace podnikových procesů v souvislosti s účastí podniků na aktivitách podporovaných klastrů byly zavedeny v 39 % případů.

Konkrétní opatření v oblasti inovace organizace práce v souvislosti s účastí podniku na aktivitách podporovaných klastrů byly zavedeny v 29 % případů.

Prostřednictvím rozhovorů s klastry Clutex a Omnipack bylo zjištěno, že díky participaci na projektech mohly podniky diverzifikovat svou výrobu. V konkrétním případě tak daná společnost díky jejím aktivitám v rámci podporovaného klastru mohla směřovat podnikatelské aktivity do perspektivních oblastí trhu. Tímto způsobem eliminovala podnikatelská rizika a v době hospodářské krize se vyhnula propouštění. V rámci klastru mohlo popřípadě též docházet (a také docházelo) k rozdělení trhu mezi jednotlivé členy klastru dle jejich převažujících činností.

Kvalita produkce

Účast na klastru umožnila určité části dotazovaných snížit počet zmetků (konkrétně 17 % podniků). Účast podniků na aktivitách klastru podporovaných z programu podpory Spolupráce-Klastry pomohla zvýšit kvalitu produktů v 46 %.

Ke kvalitě produkce bezesporu přispívá též spolupráce podniků se vzdělávacími či vědeckovýzkumnými institucemi. 67 % podniků kooperovalo v rámci své účasti na klastru se vzdělávacími institucemi (vysoké školy, vyšší odborné školy, střední školy, střední

odborné školy).

55 % podniků spolupracovalo v rámci své účasti na klastru s vědeckovýzkumnými institucemi (vysoké školy, výzkumné ústavy, vědecko výzkumné instituce aj.).

Účast výzkumných a vzdělávacích institucí na aktivitách podporovaných klastrů přispěla k dalšímu rozvoji jejich spolupráce s podniky ve dvou třetinách případů (6 z 9 odpovědí).

Možnost rozšíření propojení výzkumu s praxí díky účasti na aktivitách podporovaných klastrů potvrdili všichni 3 respondenti z řad vědeckovýzkumných institucí zahrnutých do výzkumu.

Účast vzdělávacích institucí na aktivitách podporovaných klastrů těmto institucím umožnila ve většině případů dále rozvinout zapojení pedagogů/studentů do praxe (7 kladných odpovědí z 9).

Účast vzdělávacích institucí na aktivitách podporovaných klastrů se u těchto institucí dále odrazila na konkrétní úpravě vzdělávacích programů, tak aby odrážely aktuální a měnící se potřebu na trhu práce.

Vlivy investic na zaměstnanost v podpořených podnicích

Klastr Clutex

Zatímco obě skupiny podniků zdánlivě razantně zeštíhlovaly, pouze podniky s podporou zaujaly přiměřený postoj. Podniky ve srovnávací skupině od roku 2008 trpí zásadní přezaměstnaností. Prudký růst mezd v celém sektoru totiž snižování stavů téměř vyvážil a reakce podniků bez podpory se na absolutní úrovni osobních nákladů projevila mírným poklesem o 8 % (změna v roce 2009).

Klastr Omnipack

V podpořených podnicích zaměstnanost vytrvale klesala, zatímco podniky bez podpory zaznamenaly vývoj zcela opačný. Ke konci sledovaného období podniky s podporou zaměstnávaly o 18 % méně pracovníků než v roce 2005, zatímco podniky bez podpory zvýšily stavy o 21 %.

V rámci polostrukturovaných rozhovorů bylo dále zjištěno, že participace podniků na aktivitách podpořeného klastru umožnila podnikům v době hospodářské krize zachování stávajících míst. Pomocí participace na projektech mohly totiž podniky diverzifikovat svou výrobu. Tímto způsobem podniky eliminovaly podnikatelská rizika a v době hospodářské krize se vyhnuli propouštění.

Přímé ekonomické vlivy na podpořené podniky (efektivita výroby, výrobní kapacita, dodavatelsko-odběratelské vztahy, tržby a podíl na trhu, konkurenceschopnost)

Výrobní kapacita

Dle výsledků dotazníkového šetření se v dotazovaných podnicích reálně zvýšil objem výroby na základě jejich členství v podporovaném klastru, a to v 61 % případů. Objem výroby se zvýšil v průměru o 13 % oproti roku, kdy daný podnik participoval na projektu podpořeném z programu podpory Spolupráce-Klastry OPPI. Respondenti přičítají růst objemu výroby účasti na aktivitách podporovaných klastrů v průměru z 33 %. Účast podniků na aktivitách podporovaných klastrů přispěla v 75 % případů též k přístupu k

novým technologiím potřebným pro produkci výrobků těchto podniků.

Efektivita výroby

Vlivy na efektivitu výroby byly dále zkoumány pomocí kontrafaktuální evaluace dopadu klastrů Clutex a Omnipack. Zpočátku byly podniky klastru Clutex výrazně méně efektivní. Jejich produkční funkce byla více „labor-intensive“ a klastr nebyl zcela schopen kompenzovat tuto náročnost úsporami výkonové spotřeby. Zlom přišel v roce 2008, kdy efektivita osobních nákladů u podniků bez podpory začala prudce klesat. Totální výměna rolí pak byla potvrzena v roce 2009, kdy se podniky v klastru naučily šetřit a znatelně zvýšily efektivitu klíčové výkonové spotřeby.

Efektivita v podnicích klastru Omnipack se vyvíjela ve srovnání s podniky bez podpory diametrálně odlišně. Zatímco podniky bez podpory postupně vylepšovaly celkovou efektivitu, podniky s podporou své pozice velmi rychle ztrácely. Navzdory původně nadřazenému postavení v efektivitě výkonové spotřeby, které kompenzovalo neefektivitu osobních nákladů, se celková efektivita postupně propadla až na hodnotu pod 1,00. Pozice podniků s podporou je poměrně stabilizovaná – ale jen díky tomu, že produkce výkonů tvoří jen asi 50 % výnosů klastru.

Dle odpovědí dotazníkového šetření bylo potvrzeno převažující zastoupení odpovědí s potvrzením neutrálního vlivu účasti v klastru na efektivitu výroby. Odpovědi týkající se pozitivního vlivu účasti podniků převažují ovšem oproti vlivu negativnímu (20-27 % vůči 2-7 %).

Většina dotazovaných (59 %) potvrzuje vliv účasti jejich podniků na aktivitách klastru podpořených z programu Spolupráce OPPI na možnost rychleji reagovat na trendy v poptávce po výrobcích/službách.

Přístup na trh, vývoj dodavatelsko-odběratelských vztahů a zahraničně-obchodních vztahů

Účast podniků na aktivitách souvisejících s projektem podpořeným z programu podpory Spolupráce OPPI umožnila v 73 % případů podnikům též snadnější přístup k potřebnému know-how a odborným informacím. To samozřejmě zlepšuje výchozí podmínky podniků ohledně přístupu na trh.

Zlepšení vstupních podmínek na trh umožňuje též lepší sdílení informací a odstranění komunikačních bariér. V 74 % případů přispěla účast na klastru, jehož aktivity jsou v současnosti podporovány z programu podpory Spolupráce-Klastry OPPI k rozvoji sdílení znalostí a informací mezi členy klastru.

Tržby a podíl na trhu

Vlivy na efektivitu výroby byly dále zkoumány pomocí kontrafaktuální evaluace dopadu klastrů Clutex a Omnipack. Podniky s podporou (klastr Clutex) získaly ve sledovaných letech 16 procentních bodů na hypotetickém trhu na úkor srovnávací skupiny. Klíčovou informaci vysvětlující tento posun by přinesla analýza toho, co se na daném trhu stalo v roce 2008, kdy se „výměna stráží“ začala projevovat. Rok 2009 přinesl akceleraci tohoto trendu.

V případě klastru Omnipack podniky s podporou na hypotetickém trhu s výrobky a

službami svůj podíl nepatrně navýšily, stalo se tak ovšem na úkor ještě „agresivnější“ akvizice na trhu s výrobními vstupy. Tržby se také po celé období nevyrovnaly výkonům – tedy na srovnatelné hladině jednotky výkonů tyto podniky nejsou konkurenceschopné. Jinými slovy, do jedné koruny tržeb musí podniky s podporou vynaložit více práce a více materiálu – buďto vyrábějí nehospodárně, nebo jejich výrobky mají při použití stejného objemu vstupů nižší užitnou hodnotu a musejí konkurovat nižší cenou, která je však likvidační.

Dle výsledků dotazníkového šetření se počet konkurentů na všech trzích zvýšil v rozsahu 18-28 %, zatímco počet konkurentů se snížil pouze v rozsahu 0-3 %. Pozitivní vliv účasti podniku na aktivitách podporovaných klastrů tak nelze stanovit.

Konkurenceschopnost

Vlivy na konkurenceschopnost byly dále zkoumány pomocí kontrafaktuální evaluace dopadu klastrů Clutex a Omnipack.

Klastr Clutex

Produktivita práce i mzdová produktivita ukazují, že obě skupiny podniků si v letech 2008-9 zcela vyměnily role – lídrem konkurenceschopnosti se staly podpořené podniky klastru Clutex. Zejména v případě produktivity práce je vhodné si uvědomit, že bez postupného zlepšování výsledků podniků s podporou by ani v důsledku propadu ve srovnávací skupině k převzetí vůdčí role nemuselo dojít. Podniky s podporou se na zpevnění svého postavení významně podílely.

Klastr Omnipack

Konkurenceschopnost podniků s podporou je kriticky nízká – z hlediska pouze výrobní části podniku přidaná hodnota ani nepokryje nároky osobních nákladů. Naopak podniky bez podpory vykazují vynikající výsledky a kromě drobného zakolísání v roce 2008 přes pokles agregátní poptávky v roce 2009 dosáhly mzdové produktivity celého podniku ve výši téměř 2 – jejich přidaná hodnota včetně marže převýšila osobní náklady o výjimečných 89 %. Podniky s podporou pak celkově vycházejí s určitým prostorem přidané hodnoty – ale pouze díky příjmům mimo výrobní činnost.

V rámci dotazníku 40 % respondentů potvrdilo, že díky jejich participaci na aktivitách podporovaných klastrů se dotazovaným podnikům podařilo udržet krok s konkurencí, a dalších téměř 40 % rovněž uvedlo, že se jim případně podařilo získat konkurenční výhodu.

Vlivy investic na urychlení rozvoje podpořených podniků

Struktura procentního podílu tržeb investovaných v jednotlivých letech zpět do podniku (výzkum a vývoj, rozvoj lidských zdrojů, další nákup technologií mimo dotace, zlepšování pracovních podmínek pro zaměstnance, atd.) je relativně stabilní a její mírný propad v roce 2009 reflektuje patrně dopady hospodářské krize. Přímý vliv účasti podniku na aktivitách podporovaných klastrů tak nelze přímo stanovit.

Pozitivní vliv podpory klastru z prostředků programu Spolupráce OPPI na rozvoj podniků participujících na aktivitách daného klastru ilustruje ale struktura názorů respondentů na jednotlivé preferované typy projektů. Příjemci považují za nejvíce přínosné projekty z oblasti vědy a výzkumu (61 %), dále z oblasti marketingu (24 %) a následně z oblasti

rozvoje lidských zdrojů (14 %).

Vlivy investic na sociální a ekologickou odpovědnost podpořených podniků a na tržní prostředí

Interní sociální zodpovědnost podniků

Vlivy na interní sociální zodpovědnost podniků byly dále zkoumány pomocí kontrafaktuální evaluace dopadu klastrů Clutex a Omnipack.

Klaster Clutex

Navzdory ekonomickému vývoji obou skupin byl růst mezd výraznější u podniků bez podpory. Mzdy v podnicích klastru nicméně za pět let také výrazně narostly – o 31 %. Tento nárůst však víceméně kopíroval růst přidané hodnoty a v roce 2009 jej přidaná hodnota dokonce výrazně předstihla. Na rozdíl od podniků bez podpory proto nárůst mezd v podpořených podnicích zcela odpovídá růstu produktivity práce a nijak podnikům nezkřížil cestu k vyšší ziskovosti.

Klaster Omnipack

V případě podniků klastru Omnipack podniky s podporou po celé období dorovnávaly původně velmi nevyrovnanou mzdovou úroveň. Za sledovaných pět let byl růst mezd v podpořených podnicích přesně dvakrát rychlejší než ve srovnávací skupině. Tento mzdový růst však nebyl opodstatněn produktivitou práce a zejména ani celkovou výkonností.

Tržní prostředí

Vztah mezi ovlivněním tržního prostředí a vlivem pozitivních efektů účasti podniků na podporovaných klastrech není vzhledem k nepřímému vztahu podpory a aktivit podniků jednoduše identifikovatelný. Nicméně provedená analýza naznačila, že v podpořených podnicích byly nastartovány pozitivní změny, které pomohly zvýšit výrobní kapacitu. Ve většině případů bude díky projektu produkční kapacita podniků zvýšena, nebo již zvýšena byla. Toto zvýšení se pak většinou promítlo do zvýšení objemu výroby.

I v případě tohoto programu se ovšem lze domnívat, že pozitivní vývoj podpořených podniků bude motivovat nepodpořené podniky k dalším investicím a celkově povede k dalšímu rozvoji konkurenčního prostředí.

2.1.3   Program podpory Potenciál

Vlivy investic na inovace, spolupráci se vzdělávacími a vědecko-výzkumnými institucemi, diverzifikaci a kvalitu produkce v podpořených podnicích

Inovace a diverzifikace produkce

Většina zkoumaných podniků vyvíjí nebo vyvine daný produkt (93 %). Většinou se tento vývoj týká segmentu trhu, kde společnost již působila (62 %). Docházelo též ke kvalitativnímu zlepšení výrobků (27 %). Většina produktů byla vyvinuta vlastními silami, či ve spolupráci s vědeckovýzkumnými pracovišti (88 %). Většinou bylo vyvinuto nebo bude vyvinuto v každém podniku do 10 nových produktů.

Již v uplynulých letech rostl podíl tržeb získaných z nových produktů na celkových tržbách (rok 2009: 6 %, rok 2010: 10 %) a předpokládá se tento růst i v dalších letech (21,4 % v roce 2013).

U zkoumaných podniků dále v minulých letech rostl a nadále i poroste počet nabízených produktů. Realizované projekty k této tendenci přispívají dílčím způsobem. Nové produkty budou u zkoumaných podniků poměrně rovnoměrně zaváděny v letech 2011-2013.

Kvalita produkce

Ke zvýšení kvality došlo jak v případě vývoje nových produktů, tak v rámci zlepšení parametrů stávajících produktů. 100 % respondentů souhlasí s tvrzením, že konkurenční výhodu daný podnik získal prostřednictvím zvýšení kvality produktů.

Spolupráce s vědecko-výzkumnými institucemi

Ke kvalitě produkce bezesporu přispěla též intenzivní spolupráce se vzdělávacími či vědeckovýzkumnými institucemi. Zhruba polovina respondentů v rámci projektu spolupracovala se vzdělávacími nebo vědecko-výzkumnými institucemi (52 %). Převažuje zastoupení spolupráce se vzdělávacími institucemi (18 x) oproti spolupráci s vědeckovýzkumnými pracovišti (9 x). Většinou se jednalo o návaznosti na předchozí spolupráci (79 % ze 14 získaných odpovědí), pouze ve 3 případech se jednalo o první spolupráci daného podniku se zúčastněnou vzdělávací či vědeckovýzkumnou institucí.

Vlivy investic na zaměstnanost v podpořených podnicích

Výsledky analýz jsou pro obě skupiny podniků (Potenciál 09 a Potenciál 10) odlišné. Zatímco u skupiny Potenciál 09 v roce 2008 zaměstnanost v podpořených podnicích stagnovala, v roce T1 (2009) přišel 10% propad. Podniky bez podpory se v roce T1 zachovaly stejně, avšak v roce předchozím výrazně expandovaly a nabíraly. Proto se v průběhu dvou let (2007-2009) jejich zaměstnanost v podstatě nezměnila.

U skupiny Potenciál 10 podpořené podniky ve sledovaném období stabilně a rovnoměrně snižovaly zaměstnanost. Celkem došlo k poklesu o 12 % (2007-2010).

Navzdory celkové tendenci snižování stavů v souvislosti s projektem vznikla nová pracovní místa u 89 % příjemců. Průměrně se jedná o 4 pracovní místa. Ve světle dotazníkového

šetření tedy lze předpokládat, že podpořený projekt propad zaměstnanosti utlumil.

V 48 % existuje v blízké budoucnosti předpoklad vzniku dalších pracovních míst souvisejících s projektem. V průměru se jedná o 3 pracovní místa. Výsledky polostrukturovaných rozhovorů dále doložily významný vliv projektů na zachování stávající míry zaměstnanosti (vzhledem k proběhlé ekonomické recesi).

Přímé ekonomické vlivy na podpořené podniky (efektivita výroby, výrobní kapacita, dodavatelsko-odběratelské vztahy, tržby a podíl na trhu, konkurenceschopnost)

Výrobní kapacita

Ve většině případů bude díky projektu produkční kapacita zvýšena, nebo již zvýšena byla (71 %). Odhad zvýšení výrobní kapacity je v průměru 16 %. Procentní zvýšení objemu výroby z hlediska kvantity (počtu výrobků/služeb) v roce 2010 oproti roku, který předcházel realizaci projektu podpořeného z programu podpory Potenciál OPPI, byl dle jednotlivých skupin příjemců 15 % (Potenciál 09) a 22 % (Potenciál 10). Vliv projektu na toto zvýšení výroby lze u skupiny přičítat investici z 32 %, respektive z 27 %. Příjemci zdůrazňují vliv projektu na zvýšení výrobní kapacity především prostřednictvím vyšší plynulosti výroby a možnosti pružnější reakce na přání zákazníka.

Efektivita výroby

Výsledky analýz jsou pro obě skupiny podniků (Potenciál 09 a Potenciál 10) odlišné. U skupiny Potenciál 09 byla zpočátku efektivita výrobních vstupů výrazně vyšší na straně podpořených podniků. Zlom přišel v roce T1 (2009), kdy ostatní podniky začaly tuto skupinu výrazně dohánět. Tato aktivita se shoduje s obdobím silné investiční aktivity dlouhodobého hmotného majetku. Je proto možné, že podpořené podniky se spíše vydaly cestou inovací. Analýza však v roce T1 výrazné přírůstky efektivity neprokázala a klíčová tak bude zejména dynamika efektivity v roce 2010.

U skupiny Potenciál 10 byla efektivita výrobních faktorů po celé období v podstatě stabilizovaná. Vzhledem k nepříznivé hospodářské dynamice je to velmi dobrý výsledek. Horší vývoj zaznamenala efektivita výkonové spotřeby. Přes její klíčovou pozici v kompozici výkonů však tento vývoj vyrovnalo zefektivnění využití práce. Efektivita osobních nákladů vzrostla o 10 %. Pozitivní vývoj se odrazil i na vyšších hodnotách rentability tržeb a zejména na produktivitě hmotného majetku, která přes masivní investice v podstatě stagnovala a potvrdila velmi dobrý vývoj výnosů podpořených firem.

Dotazníkové šetření prokázalo zlepšení efektivity v podpořených podnicích. Celkově byly náklady sníženy u 67 % respondentů. Drtivá většina respondentů též souhlasí, že investice měla vliv na zrychlení procesu výroby (úhrnem 89 %). Podle výsledků polostrukturovaných rozhovorů projekty umožnily především zkrácení dodacích lhůt pro zákazníky daného podniku.

Přístup na trh, vývoj dodavatelsko-odběratelských vztahů a zahraničně-obchodních vztahů

U skupiny Potenciál 09 dochází v globálu k poklesu počtu odběratelů v letech 2008 a 2009 (3 a 14 %) a k následnému růstu o 22 % (rok 2010).

U skupiny Potenciál 10 dochází v globálu v roce 2008 k růstu o 4 %, v roce 2009 k poklesu

o 13 %, v roce 2010 následně k poklesu o 4 %. V případě počtu dodavatelů zůstávají hodnoty víceméně pro všechny roky stejné, s jedinou výjimkou – a to je nárůst hodnoty pro evropské trhy v roce 2009 o 32 % a pokles této hodnoty v roce 2010 o 20 %.

Je pravděpodobné, že investice pomohly podpořeným podnikům udržet si své postavení na trhu a zachovat stabilní strukturu tržeb. Podpořené podniky skupiny Potenciál 10 nalézají hlavní odbyt své produkce na českém trhu.

Tržby a podíl na trhu

Výsledky analýz jsou pro obě skupiny podniků (Potenciál 09 a Potenciál 10) odlišné. U skupiny Potenciál 09 se tržby obou skupin podniků v roce T1 (2009) téměř vyrovnaly, zatímco zpočátku realizovaly vyšší tržby podpořené podniky. Náskok podniků s podporou nad srovnávací skupinou se tak zúžil z původních 12 % až na pouhých 4 %.

U skupiny Potenciál 10 tržby za sledované období výrazně narostly. Zatímco v roce 2008 ještě tržby stagnovaly, již v roce celkového poklesu (2009, rok T0) podniky zvýšily tržby zhruba o 6 %, ještě větší nárůst realizovaly v roce 2010 (T1). Celkem tak tržby od roku 2007 narostly o 35 %. Pokud se nejedná o silně expandující trh, tak podniky patrně i zvýšily svůj tržní podíl.

Konkurenceschopnost

Výsledky šetření dále prokázaly vliv poskytnuté investice na konkurenceschopnost podniků. V případě skupiny Potenciál 09 se produktivita v obou skupinách vyvíjela velmi podobně jako efektivita výrobních vstupů. Produktivita práce i mezd se k sobě výrazně přiblížily – díky poklesu u podniků s podporou i díky nárůstu v podnicích bez podpory. Obě produktivity se tak v roce T1 (2009) téměř vyrovnaly. V souvislosti s vývojem tržeb lze říci, že původní konkurenční výhody podniků s podporou v poklesovém roce 2009 značně erodovaly.

U skupiny Potenciál 10 potvrdila analýza konkurenceschopnosti, že kondice podpořených podniků se výrazně zlepšila. Produktivita mezd si udržela vysokou hodnotu, produktivita práce po celé období výrazně rostla. Tento nárůst pokračoval i v roce T1 (2010), kdy probíhala výrazná expanze. Protože při takovém prudkém zvýšení výroby se často ukazatele produktivity dočasně zhorší, je možné, že podpořený projekt pomohl podnikům se s tímto nárůstem vypořádat efektivněji.

Z pohledu změny pozice firmy převládá dle dotazníkových šetření přínos ve smyslu získání konkurenční výhody – s touto interpretací se ztotožňuje 85 % příjemců. Pouze 15 % příjemců oceňuje spíše udržení kroku s konkurencí. Ve skupině „konkurenční výhoda“ byla jako přínos projektu identifikována zejména příležitost zvýšit kvalitu produktů, změnit jejich vlastnosti, zavedení nových produktů či získat nové trhy.

Příjemci zamýšlejí dále získat v budoucnu konkurenční výhodu především v evropském a následně ve světovém měřítku, v méně případech již v měřítku České republiky. Důležitý z hlediska hodnocení projektů je i fakt, že 56 % respondentů hodnotí vliv dotace na růst konkurenceschopnosti podniku v době hospodářské krize jako přínos.

Vlivy investic na urychlení rozvoje podpořených podniků

Bez dotace by 89 % respondentů projekt realizovalo v mnohem menším rozsahu, případně v rozsahu polovičním. Posunula by se též časová realizace projektů, a to většinou o jeden až dva roky, případně o tři a více (v 71 % případů). V případě nezískání dotace též převažuje negativní vliv této skutečnosti na investice do výzkumu a vývoje, a to v 70 % případů.

Pozitivní vliv dotace na další rozvoj podniků dokládá skutečnost, že 70 % podniků plánuje navázat na projekt podpořený z programu Potenciál OPPI dalším projektem podpořeným eventuálně z jiných (evropských či národních) programů z oblasti vědy a výzkumu. Získání další dotace bude v případě získání dotace znamenat získání dalších prostředků na rozvoj podniků.

Vlivy investic na sociální a ekologickou odpovědnost podpořených podniků a na tržní prostředí

Interní sociální zodpovědnost podniků

Skupina Potenciál 09

V obou skupinách podniků ve sledovaném období mzdy mírně rostly. Tento vývoj je v rozporu s vývojem produktivity práce v podpořených podnicích v roce T1 (2009). Tento faktor pak – spolu s větším poklesem tržeb a výkonů – patrně vedl jak k přechodu na částečné úvazky, tak k rozsáhlejšímu zmenšení stavu zaměstnanosti v podpořených podnicích.

Skupina Potenciál 10

U skupiny Potenciál 10 mzdy rostly po celé sledované období, celkově vzrostly o 22 % (objem), respektive o 39% (mzda na jeden úvazek). Výrazný nárůst nastal zejména v roce T1 (2010). Zde se mohl prostřednictvím vyšší produktivity práce projevit vliv podpořeného projektu.

Dle výsledků dotazníkového šetření pomohla získaná dotace v 63 % ke zlepšení pracovního prostředí v podniku. Zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) bylo dosaženo v 30 %. V 52 % umožnila získaná dotace investovat do zvýšení pohodlí zaměstnanců (materiální vybavení pracoviště).

Ekologická zodpovědnost podniků

Realizovaný projekt pomohl snížit odpadovost ve 41 % případů. V 7 % případů projekt umožnil získat certifikát ISO dokládající zodpovědný environmentální management podniku. V 63 % projekt posílil odpovědnost podniku k životnímu prostředí.

Tržní prostředí

Na základě zjištění celé analýzy se lze domnívat, že v podpořených podnicích byly nastartovány pozitivní změny, které pomohly zvýšit výrobní kapacitu. Ve většině případů bude díky projektu produkční kapacita podniků zvýšena, nebo již zvýšena byla. S tím se dostavil rovněž nárůst objemu výroby v roce 2010 oproti roku, který předcházel realizaci projektu (z 30 % prisouditelný realizovaným projektům).

Lze se ovšem též domnívat, že pozitivní vývoj podpořených podniků bude motivovat nepodpořené podniky k dalším investicím a celkově povede k dalšímu rozvoji konkurenčního prostředí.

Přímé dopady investic na strukturu dodavatelských vztahů nebyly zatím prokázány. Počty dodavatelů zůstávají víceméně pro všechny roky stejné.

2.2 Doporučení vyplývající z výsledků hodnocení podmínek účasti v programech podpory

2.2.1 Program podpory Inovace

- V případě hodnocení projektů v rámci aktivity „inovační projekt“ by bylo vhodné zvážit výraznější navýšení odměny externích hodnotitelů hodnotících projekty ve vysoce specializovaných oborech jako jsou např. nanotechnologie, kde zatím MPO ČR nedisponuje dostatečným počtem expertů pro tento typ hodnocení.
- V případě aktivity „patent“ by bylo vhodné zvážit umožnění získat více patentů v rámci stejného projektu. Stávající pravidla vyžadující obdobně zaměřené projektové záměry dělit do více samostatných projektů zbytečně navyšují administrativní zátěž jak na straně žadatelů a příjemců, tak na straně zprostředkujícího subjektu OPPI. V případě implementace tohoto doporučení by však bylo vhodné informovat potenciální žadatele i o úskalích spojená s realizací takto zaměřených projektů, a to zejména v souvislosti s plněním závazných ukazatelů a s na ně navázaným proplácením způsobilých výdajů projektu.

2.2.2 Program podpory Spolupráce

- V příští výzvě by bylo vhodné umožnit aktivity zaměřené na spolupráci se zahraničním. Tyto aktivity by byly z hlediska klastrů velmi ceněny a vítány. Zároveň by umožnily českým klastrům získat cenné know-how ze zahraniční a implementovat je v domácím prostředí. V tomto kontextu by bylo vhodné také podporovat činnosti zaměřené na podporu exportu členů i nečlenů klastrů.
- V příští výzvě by také bylo vhodné výrazněji bodově zvýhodnit ty klastry, které se zaměřují na poskytování podpůrných služeb pro malé a střední podniky, resp. pro začínající podnikatele v daném sektoru.
- V rámci projektu technické pomoci by bylo vhodné zpracovat metodiku řízení klastrů pro manažery klastrů vyplývající ze stávajících národních i zahraničních zkušeností. Ve vazbě na vytvořenou metodiku by bylo také vhodné zavést systém certifikace těchto manažerů tak, aby došlo k celkovému zvýšení kvality činností, které jsou klastry zajišťovány.

- V rámci projektu technické pomoci by bylo vhodné zpracovat analýzu knastrových iniciativ na území ČR a jejím prostřednictvím efektivněji připravit nové programové období z hlediska koncepčního a komplexního uchopení podpory uskupení typu klastry.

2.2.3   **Program podpory Potenciál**

- Zvážit možnost snížení min. požadované investice do dlouhodobého majetku u malých a středních podniků. Stanovený limit je vnímán ze strany příjemců a konzultačních společností jako bariéra pro předkládání kvalitních a smysluplných projektů. V případě, že však nebude možné z objektivních důvodů tento limit snížit, bylo by vhodné tyto důvody zveřejnit tak, aby bylo žadatelům zřejmé, z jakého důvodu jsou tyto limity stanoveny na stávající úrovni.

3 Syntéza hlavních závěrů a doporučení pro příští programové období 2014+

Na základě zhodnocení obou evaluačních úkolů byly formulovány hlavní závěry a/nebo doporučení pro další programové období 2014+. Jednotlivé závěry a doporučení jsou rozděleny podle úkolů, z jejichž řešení vyplývají. Jednotlivá doporučení jsou rozdělena podle úkolů, z jejichž řešení vyplývají, a dále podle jednotlivých analyzovaných programů podpory OPPI.

3.1 Doporučení vyplývající z výsledků hodnocení ekonomických dopadů programů podpory

3.1.1 Program podpory Inovace

Z hodnocení ekonomických efektů programu podpory Inovace nevyplývají doporučení pro další programové období.

3.1.2 Program podpory Spolupráce

Z hodnocení ekonomických efektů programu podpory Spolupráce nevyplývají doporučení pro další programové období.

3.1.3 Program podpory Potenciál

Z hodnocení ekonomických efektů programu podpory Potenciál nevyplývají doporučení pro další programové období.

3.2 Doporučení vyplývající z výsledků hodnocení podmínek účasti v programech podpory

3.2.1 Program podpory Inovace

- Jak v případě aktivity „inovační projekt“, tak v případě aktivity „patent“ by bylo vhodné, kdyby v dalším programovém období existoval návazný program podpory. Oba programy podpory se v programovém období 2007-2013 osvědčily a jsou příjemci považovány za velmi užitečné pro zajištění dlouhodobé konkurenceschopnosti české ekonomiky.

3.2.2 **Program podpory Spolupráce**

- V rámci příštího programového období by bylo vhodné pokračovat v podpoře klastrů. Většina z nich by byla sice již samofinancovatelná, nicméně rozsah jimi zajišťovaných služeb určených zejména pro menší členy klastrů by mohl být v případě neexistence tohoto typu veřejné podpory výrazně redukován.
- V této oblasti by však bylo vhodné zavést jednotný způsob hodnocení klastrů, kdy získání určitého certifikátu kvality by mohlo být požadováno jako základní podmínka účasti v navazujících programech podpory určených právě klastrům.
- V rámci podpory klastrů klást větší důraz na technické, zejména učňovské a střední odborné vzdělávání. Konkrétně by mohla být podporována úprava učebních osnov, výuka zajištěná ve školách a učilištích ze strany zástupců podnikatelského sektoru atd. Podpora by mohla být zajištěna formou zahrnutí těchto výdajů mezi výdaje způsobilé.
- V rámci nového programového období by také bylo vhodné zvážit, zda by bylo možné rozšířit stávající aktivity, které mohou klastry z podpory realizovat, a to zejména o aktivity realizované v zahraničí.
- Zvážit v rámci podpory klastrů možnost financovat pracovníky členů klastru, aniž by musely být převáděni na klaster jako takový. Při této úpravě by bylo možné využít zkušeností s realizací Iniciativy Společenství EQUAL, v jejímž rámci byla podporována tzv. rozvojová partnerství, která měla jednoho hlavního příjemce a další členy využívající přímo část poskytnuté dotace i na hrazení mezd svých zaměstnanců zahrnutých do realizace projektu.
- Zvážit zajištění podpory i pro klastry, které se teprve ustavují, tj. zvážit opětovné zavedení podpory pro vyhledávání partnerů a vytváření klastrů. Toto doporučení je plně v souladu s celoevropskými trendy a usnadnilo by vznik nových zajímavých uskupení tohoto typu. V této souvislosti je nutné podotknout, že není nezbytné v příštím programovém období veškerou podporu klastrům poskytovat jen přímo ze strany MPO ČR, ale že by bylo vhodné – zejména v případě klastrů regionálního charakteru – podpořit jejich vznik a činnost i z operačních programů navazujících na současné ROPy.
- V případě technologických platform by bylo vhodné zajistit financování zejména těch jejich aktivit, které jsou navázány na spolupráci s mezinárodními technologickými platformami. Bez této podpory hrozí výrazné omezení činnosti velké většiny stávajících technologických platform.

3.2.3 **Program podpory Potenciál**

- Program podpory Potenciál je velmi kladně přijímán, a proto by bylo vhodné pokračovat v jeho podpoře i v příštím programovém období.
- Pro příští programové období by bylo vhodné zvážit větší propustnost mezi oblastmi podpory ESF a ERDF v případě programu podpory navazujícího na stávající program podpory Potenciál. Již nyní žadatelé a externí hodnotitelé doporučují kombinovat

tento typ podpory s měkkými investicemi zaměřenými zejm. na oblast dalšího vzdělávání pracovníků VaV. V každém případě však bude muset být zajištěno, aby v rámci takto zaměřených podporovaných aktivit nedocházelo k překryvům financování konkrétního projektu z více operačních programů zpracovaných pro programové období 2014+.

- Vhodné by však bylo také zvážit možnost kombinovat aktivity tohoto programu podpory s programy Inovace či ICT a strategické služby, kde dochází často k předkládání návazných žádostí ze strany stejných příjemců či žadatelů. V úvahu při aplikaci tohoto doporučení musí být však brán zdroj spolufinancování získaného pro obdobné intervence ze státního rozpočtu ČR – v případě, že bude spolufinancování zajištěno pouze prostředky určenými na VaV, dojde k výraznému omezení uplatnitelnosti tohoto doporučení.